

SAMMANDRAG

A-läro kursen i franska

I utvärderingen av inlärningsresultaten i A-läro kursen i franska våren 2013 deltog sammanlagt 1 087 elever från 91 skolor. Samplet motsvarade cirka 90 procent av de elever i årskurs nio som läste A-franska läsåret 2012–2013. Ur rapporteringen av inlärningsresultaten uteslöts ändå den fransk-finska skolan i Helsingfors (Helsingin ranskalais-suomalainen koulu), varefter det i samplet ingick 1 023 elever (85 % av åldersklassen). Av eleverna var 703 flickor och 318 pojkar, två elever uppgav inte kön. Det vanligaste modersmålet bland eleverna var finska (95 %). Ungefär 70 procent av eleverna gick i skola i södra Finland och en majoritet (80 %) bodde i stadsliknande kommuner.

Elevernas kunskaper i franska mättes genom uppgifter i hör- och läsförståelse samt genom skrivuppgifter. En del av eleverna (790) utförde även uppgifter som gällde muntliga färdigheter. De bästa resultaten fick eleverna i läsförståelse och i de muntliga uppgifterna. Skrivuppgifterna och hörförståelseuppgifterna var svårast för eleverna.

Minst till färdighetsnivån A2.2, som motsvarar **goda kunskaper** och skolvitsordet åtta, nådde i läsförståelseuppgifterna 66 procent och i hörförståelseuppgifterna 48 procent av eleverna. I produktionsuppgifterna nådde 56 procent av eleverna i de muntliga uppgifterna och 47 procent av eleverna i skrivuppgifterna minst till färdighetsnivån A2.1, som motsvarar goda kunskaper. **Utmärkta kunskaper** (B1.1 eller högre) hade 46 procent av eleverna i läsförståelseuppgifterna och sex procent av eleverna i hörförståelseuppgifterna. En utmärkt färdighetsnivå i produktionsuppgifterna (A2.2 eller högre) nådde 32 procent av eleverna i de muntliga uppgifterna och 28 procent i skrivuppgifterna.

Av eleverna hade 23 procent **nöjaktiga kunskaper** (A2.1) i läsförståelseuppgifterna och 33 procent i hörförståelseuppgifterna. I produktionsuppgifterna var kunskaperna nöjaktiga (A1.3) för 20 procent av eleverna i de muntliga uppgifterna och för 24 procent av eleverna i skrivuppgifterna. Mest elever med **svaga kunskaper**, minst två färdighetsnivåer under nivån för goda kunskaper, fanns det i hörförståelseuppgifterna (19 % av eleverna) och i skrivuppgifterna (18 % av eleverna). Inom de övriga delområdena fick 13 procent av eleverna ett svagt resultat i de muntliga uppgifterna och 11 procent i läsförståelseuppgifterna.

Den mest typiska färdighetsnivån för eleverna i läsförståelseuppgifterna var B1.1, som i nivåskalan för språkkunskaper i läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen (2004) beskriver fungerande grundläggande språkfärdighet. I hörförståelseuppgifterna var den mest typiska färdighetsnivån A2.2, (grundläggande språkfärdighet stadd i utveckling), i de muntliga uppgifterna A2.1 (den grundläggande språkfärdighetens begynnelsekedje) och i skrivuppgifterna A1.3 (fungerande elementär språkfärdighet). Språkfärdighet på nivån B1.1 ger eleverna förutsättningar att klara sig i olika kommunikationssituationer i vardagen. Nivåerna A2.1 och A2.2 ger i sin tur grundförutsättningar för direkt socialt umgänge samt kort redogörelse och språkfärdighet på nivå A1.3 möjliggör begränsad kommunikation i de mest bekanta situationerna.

Den bakgrundsfaktor som korrelerade starkast med elevernas resultat var lärokursen i franska, det vill säga om eleven läst franska enligt målen för A1- eller A2-lärokurs. Starkast bundna till lärokursen var resultaten i hörförståelseuppgifterna och skrivuppgifterna, sedan resultaten i läsförståelseuppgifterna. Minst till färdighetsnivån för goda kunskaper nådde i hörförståelseuppgifterna 64 procent, i läsförståelseuppgifterna 77 procent, i skrivuppgifterna 66 procent och i de muntliga uppgifterna 65 procent av de elever som studerat franska enligt målen för A1-lärokursen. För A2-lärokursen är de motsvarande andelarna 43 procent i hörförståelseuppgifterna, 62 procent i läsförståelseuppgifterna, 41 procent i skrivuppgifterna och 54 procent av eleverna i de muntliga uppgifterna.

Andra bakgrundsfaktorer som korrelerade med elevernas resultat var föräldrarnas utbildning, elevernas planer för fortsatta studier och i skrivuppgifterna också elevens kön. Bäst inom alla delområden klarade sig de flickor som hade sökt till gymnasiet och vars föräldrar var studenter. Sämst klarade sig i sin tur de pojkar som sökt till yrkesutbildning. Det fanns också ett tydligt samband mellan inlärningsresultaten i A-franska och hur mycket tid som avsattes för läxor samt hur regelbundet läxorna gjordes: de elever som avsatte en halv till en timme och uppgav att de nästan alltid gjorde sina läxor klarade sig bäst inom alla delfärdigheter.

Elevernas uppfattningar om de egna kunskaperna, nyttan av franska och studierna i franska var i genomsnitt neutrala. Över hälften av eleverna ansåg sig emellertid vara dåliga i franska och sju av tio elever uppfattade franska som ett svårt läroämne, så vad de egna kunskaperna beträffar var elevernas uppfattningar ändå nästan negativa (medeltal 2,54). Merparten av eleverna (80 %) tyckte ändå att deras vitsord i franska motsvarade deras kunskaper. Knappt hälften av eleverna ansåg att det är viktigt att kunna franska i dag, en knapp fjärdedel var av motsatt åsikt. Cirka en tredjedel av eleverna trodde att de

kommer att behöva franska i arbetslivet, medan över hälften av eleverna inte trodde att de kommer att behöva franska i vardagen. Det fanns också variation i elevernas uppfattningar om hur gärna de studerar franska och hur intressanta uppgifterna i franska är: endast en knapp tredjedel av eleverna studerade gärna franska och en dryg femtedel ansåg att uppgifterna i franska var intressanta. Flickorna upplevde i medeltal franska som en aning mera nyttigt än pojkarna och de tyckte också en aning bättre om franska än pojkarna. Däremot förekom det nästan inga skillnader i flickornas och pojkarnas genomsnittliga åsikter om de egna kunskaperna.

En stor del av variationen förklarades av skillnader på skolnivå. Stora skillnader mellan skolorna fanns speciellt i de muntliga färdigheterna. Skillnaderna mellan skolorna förklarade 28 procent av variansen i muntliga uppgifter, 21 procent i skrivning, 19 procent i hörförståelse och 17 procent i läsförståelse.

Resultatet visar att elevernas språkfärdighet främst borde utvecklas genom mera träning i hörförståelse och skrivande i meningsfulla sammanhang. Modernare läromedel (i synnerhet elektroniskt material) som lämpar sig för A-lärokursen i franska, mångsidigare arbetssätt under lektionerna och ökad användning av informations- och kommunikationsteknik ger eleverna bättre möjligheter att uppleva autentisk vardagskommunikation på ett språk som varken syns eller hörs i elevernas vardag i samma utsträckning som till exempel engelska. För att stödja elevernas tro på sina egna kunskaper och på att det är nyttigt att kunna franska ska eleverna uppmuntras att också på sin fritid utnyttja mera franskt material till exempel på internet. Möjligheterna att studera A-franska även utanför städerna i södra Finland borde förbättras genom att man tillåter lägre elevantal för att starta grupper.

Lärarna i franska borde ges bättre möjligheter att delta i utbildning i språkfärdighetsbedömning. Dessutom borde man reflektera över förhållandet mellan de skriftliga och de muntliga färdigheterna som grund för vitsordet i franska.

B-lärokursen i franska

Totalt 1 210 elever i 76 finska och 23 svenska skolor deltog i utvärderingen av inlärningsresultaten i B-lärokursen i franska. Andelen finska elever var 909 och andelen svenska elever 301. Av eleverna var 903 flickor och 306 pojkar. Det vanligaste modersmålet bland eleverna (74 %) var finska.

Elevernas kunskaper i franska mättes med hjälp av uppgifter i hör- och läsförståelse samt skrivuppgifter. En del av eleverna (944) utförde även uppgifter som mätte de muntliga färdigheterna. De bästa resultaten fick eleverna i läs-

förståelseuppgifterna och de muntliga uppgifterna, därefter i skrivuppgifterna. Hörförståelseuppgifterna var svårast för eleverna.

I läs- och hörförståelseuppgifterna nådde alla elever den **lägre färdighetsnivån** A1.2 som beskrivs i grunderna för läroplanen (2004). I de muntliga uppgifterna nådde 93 procent av eleverna den lägre färdighetsnivån A1.1, i skrivuppgifterna 87 procent. Minst den **högre färdighetsnivån** nådde i hörförståelseuppgifterna 52 procent av eleverna, i läsförståelseuppgifterna 88 procent, i de muntliga uppgifterna 66 procent och i skrivuppgifterna 61 procent.

I hörförståelseuppgifterna nådde en fjärdedel av eleverna nivån för **utmärkta kunskaper** (A2.1 eller högre), i läsförståelseuppgifterna 44 procent. I produktionsuppgifterna nådde 38 procent av eleverna en utmärkt färdighetsnivå (A1.3 eller högre) i de muntliga uppgifterna och 35 procent av eleverna i skrivuppgifterna. I de muntliga uppgifterna låg sju procent av eleverna under den lägsta färdighetsnivån, i skrivuppgifterna 13 procent.

Den vanligaste färdighetsnivån i läsförståelseuppgifterna var A1.3, som i nivåskalan för språkkunskaper i grunderna för läroplanen (2004) beskriver fungerande elementär språkfärdighet. Den vanligaste färdighetsnivån i hörförståelseuppgifterna och de muntliga uppgifterna var A1.2 (elementär språkfärdighet stadd i utveckling). I skrivuppgifterna fördelades andelen elever nästan jämnt mellan A1.1 (kunskaper i de första grunderna i språket) och A1.2 (elementär språkfärdighet stadd i utveckling). Språkfärdighet på nivå A1.1–A1.3 ger förutsättningar för begränsad kommunikation i de mest bekanta situationerna.

De bakgrundsfaktorer som korrelerade starkast med elevernas resultat var föräldrarnas utbildning och elevernas planer för fortsatta studier. Mest påverkade föräldrarnas utbildning resultatet i läsförståelseuppgifterna och de muntliga uppgifterna, näst mest i skrivuppgifterna. De flickor som hade för avsikt att fortsätta i gymnasiet och vars föräldrar var studenter nådde det bästa resultatet inom alla delfärdigheter. Sämst klarade sig de pojkar som sökte till yrkesutbildning. Deras andel av eleverna som läste B-franska var dock endast 14 procent. Det fanns också ett tydligt samband mellan inlärningsresultaten i B-franska och hur mycket tid som avsattes för läxor samt hur regelbundet läxorna gjordes: de elever som avsatte ens lite tid (mindre än en halv timme) på läxor och uppgav att de nästan alltid gör sina läxor klarade sig bäst inom alla delfärdigheter.

Elevernas uppfattningar om sina egna kunskaper i franska, nyttan av franska och studierna i franska var i genomsnitt neutrala. Närmare hälften av eleverna ansåg dock att de är dåliga på franska och sex av tio elever att franska är ett svårt läroämne. Merparten av eleverna tyckte att deras vitsord i franska mot-

svarade deras kunskaper. Nästan hälften av eleverna ansåg att det är viktigt att kunna franska i dag, en knapp tredjedel var av motsatt åsikt. Cirka en tredjedel av eleverna trodde att de kommer att behöva franska i arbetslivet, medan 58 procent av eleverna inte trodde att de kommer att behöva franska i vardagen. Elevernas uppfattning om hur gärna de studerar franska varierade: hälften av eleverna studerade gärna franska, en femtedel hade ingen klar åsikt. För tre av fem elever hörde franska inte till favoritämnena i skolan och 43 procent av eleverna tyckte att uppgifterna i franska inte var intressanta. Flickorna upplevde i medeltal franska som en aning mera nyttigt än pojkarna och tyckte också en aning bättre om franska än pojkarna. Däremot förekom inga skillnader i flickornas och pojkarnas genomsnittliga åsikter om de egna kunskaperna.

En stor del av variationen i elevernas resultat förklarades av nivåskillnader mellan skolorna. Stora skillnader mellan skolorna noterades speciellt i de muntliga färdigheterna. Skillnaderna mellan skolorna förklarade 38 procent av variationen i inlärningsresultatet i de muntliga uppgifterna, 22 procent i hörförståelseuppgifterna, 19 procent i de skriftliga uppgifterna och 14 procent i läsförståelseuppgifterna.

Utgående från resultatet skulle det bästa sättet att förbättra elevernas språkfärdighet vara att i högre grad träna hörförståelsefärdigheter i meningsfulla sammanhang integrerat med andra delfärdigheter. Mångsidigare läromedel (t.ex. digitalt material) som särskilt lämpar sig för B-lärokursen i franska, mångsidigare arbetssätt under lektionerna och ökad användning av informations- och kommunikationsteknik ger eleverna bättre möjligheter att uppleva autentisk vardagskommunikation på ett språk som varken syns eller hörs i elevernas vardag i samma utsträckning som till exempel engelska. För att stödja elevernas tro på sina egna kunskaper och på att det är nyttigt att kunna franska ska eleverna uppmuntras att också på sin fritid utnyttja mera franskt material till exempel på internet. Utöver det borde möjligheterna att studera B-franska även utanför städerna i södra Finland tryggas genom mindre gruppstorlekar. Dessutom borde det i B-franska finnas endast en färdighetsnivå för vitsordet 8, på samma sätt som i A-lärokurserna i främmande språk.